

POSTANOWIENIE

6 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 6 grudnia 2024 r. w Warszawie

na skutek skargi kasacyjnej C. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 5 stycznia 2022 r., VII AGa 902/19,

w sprawie ze skargi V. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

z udziałem C. w W.

o uchylenie wyroku sądu polubownego - Sądu Polubownego przy Komisji Nadzoru Finansowego w Warszawie,

1) uchyla zarządzenie z 7 października 2024 r. (k. 75),

2) na zasadzie art. 200 § 11 k.p.c. w zw. z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r., poz. 622) w zw. z art. 50 § 3 pkt. k.p.c. przekazuje wniosek o wyłączenie - k. 68-74 - Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie ze skargi V. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. z udziałem C. o uchylenie wyroku sądu polubownego – Sądu Polubownego przy Komisji Nadzoru Finansowego w Warszawie z 23 września 2019 r., uchylił wyrok Sądu Polubownego przy Komisji

Nadzoru Finansowego w Warszawie z 23 września 2019 r., sygn. akt SP [...] oraz rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Powyższy wyrok zaskarżyło w całości skargą kasacyjną do Sądu Najwyższego zastępowane przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej C. i wniosło o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, zaś w razie oceny przez Sąd Najwyższy, że spełniona została hipoteza art. 398¹⁶ k.p.c. *in principio* – o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie skargi powoda o uchylenie wyroku Sądu Polubownego przy Komisji Nadzoru Finansowego z 20 sierpnia 2019 r. oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, a ponadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą kasacyjną.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną skarżąca V. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wniosła o nieprzyjęcie przez Sąd Najwyższy skargi do rozpoznania, zaś w razie przyjęcia – o oddalenie skargi oraz o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów postępowania.

Postanowieniem z 22 czerwca 2023 r., I CSK 3501/22, Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania.

Zarządzeniem z 1 sierpnia 2024 r. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej (w zastępstwie), uwzględniając, że na podstawie § 80 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 14 lipca 2022 r. – Regulamin Sądu Najwyższego sprawa II CSKP 455/23 została przydzielona SSN Kamilowi Zaradkiewiczowi, na podstawie § 16 ust. 1 pkt 5 i § 80 ust. 7 Regulaminu Sądu Najwyższego wyznaczył pozostałych członków składu oraz zarządził na podstawie art. 29 § 8 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 622; dalej: „u.SN”) oraz § 83 ust. 2 Regulaminu Sądu Najwyższego zawiadomienie o składzie rozpoznającym środek zaskarżenia oraz o osobach sędziów zastępców wyznaczonych w planie posiedzeń.

Pismem z 25 września 2024 r. (data wpływu: 3 października 2024 r.) V. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. wniosła

o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego Marcina Krajewskiego, Agnieszki Góry-Błaszczkowskiej, Kamila Zaradkiewicza od orzekania w sprawie o sygn. II CSKP 455/23 oraz wyłączenie zastępców sędziego Krzysztofa Wesołowskiego i Mariusza Załuckiego.

W uzasadnieniu wnioskodawczyni wskazała, że sędziowie Sądu Najwyższego Marcin Krajewski oraz Kamil Zaradkiewicz zostali powołani postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 26 października 2018 r., nr 1130.50.2018 o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego. Sędziowie Sądu Najwyższego Krzysztof Wesołowski oraz Mariusz Załucki zostali natomiast powołani postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 23 maja 2022 r., nr 1130.19.2022 a Sędzia Sądu Najwyższego Agnieszka Góra-Błaszczkowska została powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dniem 6 grudnia 2023 r.

Zdaniem wnioskodawczyni wszystkie wspomniane nominacje i powołania nastąpiły na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (uchwała KRS nr [...] /2021 z 14 kwietnia 2021 r.). Wnioskodawczyni podniosła również, że procedura powoływania sędziów oraz szerzej działalność Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, budzi poważne kontrowersje natury jurydycznej i społecznej oraz jest przedmiotem krytycznych wypowiedzi między innymi Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiego. W dalszej części uzasadnienia wnioskodawczyni wskazała na motywy wynikające, w jej ocenie, z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego.

Zarządzeniem z 7 października 2024 r. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej, na podstawie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz § 36 Instrukcji biurowej przekazał wniosek powódki z 25 września 2024 r. Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego wraz z aktami celem nadania mu dalszego biegu.

Postanowieniem z 14 listopada 2024 r., I NWW 253/24, Sąd Najwyższy w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych stwierdził swoją niewłaściwość i wniosek zgodnie z właściwością przekazał do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Cywilnej.

W uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że art. 26 § 2 u.SN ustanowił wyłączną właściwość funkcjonalną Sądu Najwyższego w przypadku wniosków o wyłączenie sędziego, których podstawą są zarzuty dotyczące braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Konsekwentnie przyjęto, że pozostałe wnioski, oparte na innych podstawach (w tym zarzucie braku bezstronności sędziego), powinny zostać rozpoznane przez sąd powszechny lub Sąd Najwyższy, którego właściwość powinna być ustalana na podstawie przepisów odpowiedniej ustawy procesowej (zob. postanowienia SN z: 20 maja 2020 r., I NWW 9/20; 25 czerwca 2020 r., I NWW 10/20; 30 września 2020 r., I NWW 66/20; 10 listopada 2020 r., I NWW 58/20; 3 sierpnia 2021 r., I NWW 38/21).

Oceniając relacje obowiązujących środków prawnych służących zagwarantowaniu standardu, którego spełnienia wymaga się od każdego sędziego (niezależnie od czasu jego powołania), wymierzającego sprawiedliwość i realizującego zarazem podmiotowe prawo człowieka do niezawisłego i bezstronnego sądu, Sąd Najwyższy podkreślił, że w świetle brzmienia art. 29 § 5 u.SN i art. 42a § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r., poz. 334; dalej: p.u.s.p.) w zestawieniu z art. 26 § 2 u.SN, ramy przedmiotowe uregulowanych w tych przepisach instytucji są częściowo zbieżne.

W ocenie Sądu Najwyższego w składzie, w który wydał przywołane wyżej postanowienie z 14 listopada 2024 r., w aktualnym stanie prawnym w przypadku oceny wniosku o wyłączenie ograniczonego przedmiotowo jedynie do zarzutu braku niezawisłości sędziego mamy do czynienia z kolizją procedur prawnych, co rodzi wątpliwości dotyczące tego, w jakim trybie tego rodzaju wniosek powinien być rozpoznany.

Nowe instrumenty prawne, uregulowane odpowiednio w art. 29 § 5 u.SN i art. 42a § 3 p.u.s.p., zapewniają szersze gwarancje procesowe wnioskodawcy. Mechanizmy przewidziane w nowych przepisach wiążą się bowiem w szerszym wymiarze z gwarancjami konstytucyjnymi, takimi jak prawo do sądu, w tym prawo do dwuinstancyjnego postępowania i zaskarżenia niekorzystnego rozstrzygnięcia. W konsekwencji Sąd Najwyższy w składzie, który wydał postanowienie z 14 listopada 2024 r., uznał, że ze względu na wprowadzenie do krajowego porządku prawnego kolejnych środków prawnych służących ocenie spełnienia przez sędziego standardów niezawisłości i bezstronności – wniosek o wyłączenie sędziego, złożony przy rozpatrywaniu danej sprawy nie podlega już wyłącznej kognicji Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych na podstawie art. 26 § 2 u.SN także w zakresie, w jakim zawiera on zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziowskiej. Znajduje to potwierdzenie w orzecznictwie TSUE, w którym uznano, iż przyjmując i utrzymując w mocy art. 26 § 2 i 4-6 i art. 82 § 2-5 u.SN, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r., poz. 190), jak również art. 10 tej ustawy, przekazujące do wyłącznej właściwości Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany Dz. Urz. UE 2016 C 202, s. 1, dalej: „TFUE”) w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych, jak również na mocy art. 267 TFUE i zasady pierwszeństwa prawa Unii (zob. wyrok TSUE z 5 czerwca 2023 r., C-204/21). Przy czym o tym, na jakiej podstawie dany wniosek podlega rozpoznawaniu i w jakim trybie, decyduje treść wniosku, w tym w szczególności jego uzasadnienie (por. postanowienie SN z 16 czerwca 2021 r., I NWW 33/21).

Analiza treści wniosku złożonego w niniejszej sprawie wraz z jego uzasadnieniem wskazuje, że wniosek ten został złożony w trybie art. 49 § 1 k.p.c., a zatem przyjąć należy, że powinien on być rozpoznany przez sąd, w którym sprawa się toczy (art. 52 § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 200 § 1¹ k.p.c., swoją właściwość sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. Przepis ten znajduje zastosowanie odpowiednio również w postępowaniu toczącym się przed Sądem Najwyższym w zakresie dotyczącym wyłącznej właściwości Izby Sądu Najwyższego mającej rozpoznać środek procesowy strony.

2. Zgodnie z art. 26 § 2 u.SN do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma toczyć się postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę obowiązany jest na podstawie tego przepisu przekazać niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

3. W niniejszej sprawie czynność strony, która zainicjowała niniejsze postępowanie incydentalne, stanowi wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej. W jego uzasadnieniu skarżąca wprost odwołała się do oceny formułowanej w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wskazując na konieczność zachowania standardu niezależnego sądu i niezawisłego, bezstronnego sędziego. Podniosła także motywy wynikające z uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz dalszych orzeczeń wydawanych przez składy z udziałem sędziów SN biorących udział w wydaniu tej uchwały, mimo uznania jej niekonstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK ZU poz. 61/A/2020). Niezależnie od oceny dopuszczalności stosowania w związku z tym niekonstytucyjnej normy wyeliminowanej z polskiego porządku prawnego mocą wyroku TK, nie ulega wątpliwości, iż wniosek skarżącej stanowi czynność, o której mowa w art. 26 § 2 u.SN. Wniosek ten nie jest wnioskiem o tzw. test bezstronności i niezawisłości, lecz – co wskazuje wprost spółka V. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – wnioskiem o wyłączenie w rozumieniu art. 49 k.p.c. Z uwagi na taki charakter tego wniosku jego rozpoznanie pozostaje

w wyłącznej kognicji Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Przyjęcie stanowiska zaprezentowanego w uzasadnieniu postanowienia z 14 listopada 2024 r. prowadziłoby jednocześnie do niedającej się zaakceptować konkluzji, że art. 26 § 2 u.SN nie zawiera w istocie żadnej treści normatywnej, skoro o właściwości sądu, który powinien rozstrzygnąć wniosek o wyłączenie sędziego oparty na zarzucie braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, rozstrzygałby art. 52 § 1 k.p.c. a więc wniosek taki miałby rozstrzygać sąd, w którym sprawa się toczy. Gdyby intencją ustawodawcy było, aby wszystkie wnioski o wyłączenie sędziego, a więc również te oparte na przywołanych wyżej zarzutach, były rozpoznawane przez sąd, w którym toczy się sprawa, wówczas art. 26 § 2 u.SN nie zostałby wprowadzony do porządku prawnego. Skoro jednak przepis ten został uchwalony i wszedł w życie, to jego pomijanie i odwoływanie się wyłącznie do treści art. 52 § 1 k.p.c. w celu określenia sądu właściwego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego opartego na zarzucie braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego jest niedopuszczalne.

4. Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że art. 26 u.SN nie został uchylony przez ustawodawcę ani nie utracił mocy obowiązującej na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Oznacza to, że przepis ten zachowuje moc obowiązującą i podlega stosowaniu w sprawach rozpoznawanych przed Sądem Najwyższym już choćby na mocy art. 178 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z tym przepisem, sądy, w tym Sąd Najwyższy, podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Przepis ten oznacza, iż sąd rozpoznając każdą sprawę obowiązany jest stosować zarówno normy konstytucyjne, jak i ustawowe, a zatem nie dysponuje kompetencją samodzielnej oceny tego, czy ustawa jest zgodna z normą wyższej rangi. Dotyczy to zarówno oceny konstytucyjności przepisów ustawy, jak też ich zgodności z aktem prawa międzynarodowego (umową międzynarodową).

5. Żaden sąd, w tym Sąd Najwyższy, nie dysponuje kompetencją w zakresie samodzielnego „wykonania” orzeczeń organów organizacji międzynarodowych. Wynika to zarówno z braku przypisanych organom wymiaru sprawiedliwości formalnych kompetencji w tym zakresie, jak i wobec braku koniecznej bezpośredniej legitymacji demokratycznej, którą dysponują wyłącznie organy uczestniczące w procesie legislacyjnym, a które jako takie rozstrzygają o treści

obowiązujących norm ustawowych. Oznacza to, że organów mających bezpośredni mandat od Narodu (Sejmu, Senatu oraz Prezydenta RP) współuczestniczących w procesie kształtowania systemu norm prawnych rangi ustawowej, nie może zastępować ani przypisywać sobie ich kompetencji w żadnym zakresie organu władzy sądowniczej. Wyjątkowo utrata mocy ustawy lub jej części może być skutkiem wyłącznie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego na mocy kompetencji wprost przyznanych mu w Konstytucji RP (art. 188 i nast.). Jedyne na marginesie wypada wspomnieć, że z tych samych względów wykluczona jest tzw. rozproszona kontrola konstytucyjności przez sądy (niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego) czy kontrola hierarchicznej zgodności norm innego rodzaju.

6. Również wykluczona jest tzw. wykładnia pronunijna przepisów ustawy w przypadku, gdy prowadziłoby to do naruszenia normy ustawy o charakterze bezwzględnie wiążącym. Taki zaś charakter ma art. 26 § 2 u.SN, który statuuje właściwość wyłączną Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych we wskazanym w nim zakresie. Granice wykładni przyjaznej prawu europejskiemu wyznacza bowiem zakaz wkraczania sądownictwa w sferę kompetencji prawodawczych (w wymiarze „pozytywnym”, ang. *judicial law-making*, „*legislating from the bench*”) oraz w ramy wyłącznych kompetencji sądu konstytucyjnego (w wymiarze „negatywnym”). Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 5 kwietnia 2023 r., I CSK 4868/22, takie przypisanie kompetencji stanowi w istocie uzurpację władzy, co *per se* narusza zasadę państwa demokratycznego (art. 2 Konstytucji RP), a to z uwagi na wykonywanie kompetencji zastrzeżonych na mocy Konstytucji dla innych organów, w tym prawodawcy jako organu w władzy publicznej wybieranego przez obywateli (mającego tak ukształtowaną legitymację wyłączną w zakresie stanowienia prawa, zaś sądownictwo jest z natury „wyborczo nieodpowiedzialne”, ang. *electorally irresponsible*, zob. A. M. Bickel, *Foreword: The Passive Virtues*, Harvard Law Review 1961, vol. 75, s. 75). Tak rozumiane zjawisko aktywizmu sędziowskiego stanowiące kreowanie normy prawnej nieistniejącej, i to o randze konstytucyjnej, prowadzi do naruszenia zasady trójpodziału władzy (art. 10 ust. 1 Konstytucji RP), która nie ma znaczenia i wymiaru wyłącznie „jednokierunkowego”, tj. wyznaczając

granice kompetencji władzy prawodawczej i wykonawczej poprzez zapewnienie odrębności i wyłączności kompetencji władzy sądowniczej. Skutkiem stosowania jako zasady instrumentów orzeczniczych dla kształtowania wbrew ustawie zasadniczej treści normy prawnej może być erozja władzy sądowniczej (co obserwujemy obecnie), a w dalszej kolejności nawet jej delegitymizacja.

7. W wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 5 czerwca 2023 r., C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, orzeczono m.in., iż przyjmując i utrzymując w mocy art. 26 §§ 2 i 4-6 i art. 82 §§ 2-5 u.SN w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy zmieniającej, przekazujące do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawanie zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych, jak również na mocy art. 267 TFUE i zasady pierwszeństwa prawa Unii.

8. Zgodnie z art. 260 ust. 1 TFUE, jeśli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdza, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu ze zobowiązań, które na nim ciążyą na mocy Traktatów, Państwo to jest zobowiązane podjąć środki, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału. Środki te nie mogą jednak prowadzić do uznania, iż Sąd Najwyższy może sobie przypisać kompetencje prawodawcze zastępując tym samym, jak już wskazano, polskiego ustawodawcę. W analizowanym przypadku, skoro art. 26 § 2 u.SN nie został zmieniony ani uchylony, a zawiera normę o charakterze *iuris cogentis*, wyrok TSUE z 5 czerwca 2023 r., C-204/21, nie zwalnia Sądu Najwyższego z obowiązku jego stosowania do czasu wejścia w życie odpowiednich przepisów modyfikujących lub uchylających, względnie do czasu tzw. negatoryjnego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, tj. o uznaniu art. 26 § 2 u.SN za niezgodny z odpowiednimi wzorcami konstytucyjnymi bądź stanowiącymi regulacje zawarte w odpowiedniej umowie międzynarodowej. Dotychczas takie decyzje jednak nie zostały podjęte ani przez polskiego ustawodawcę, ani nie zapadł negatoryjny wyrok TK eliminujący art. 26 § 2 u.SN z polskiego porządku prawnego.

9. Jakkolwiek wyrok TSUE ma charakter deklaracyjny i wiąże państwo członkowskie jako podmiot prawa międzynarodowego, a zatem jego poszczególne organy – w granicach ich ustrojowych i ustawowych kompetencji – w tym organy władzy sądowniczej (zob. np. wyroki TSUE z 14 grudnia 1982 r., C-314/81, C-315/81, C-316/81 i C-83/82, *Procureur de la République i Comité national de défense contre l'alcoolisme przeciwko Alex Waterkeyn i in.*; *Procureur de la République przeciwko Jean Cayard i in.*, ECLI:EU:C:1982:430; z 19 stycznia 1993 r., C-101/91, *Komisja przeciwko Republice Włoskiej*, ECLI:EU:C:1993:16), to jednak nie może prowadzić do uzurpacji kompetencji prawodawczych przez sądy w przypadku, w którym miałyby dojść do odmowy wskutek wyroku TSUE zastosowania przez sąd normy bezwzględnie wiążącej, a tym bardziej zastosowania w jej miejsce normy „alternatywnej”, uznanej przez sąd arbitralnie za podlegającą stosowaniu w miejsce tej, która została przez orzeczenie TSUE zakwestionowana. Sam wyrok TSUE, zarówno wydany w trybie i na podstawie art. 260, jak i 269 TFUE, nie stanowi podstawy do odmowy stosowania ustawy poprzez wykreowanie przez sąd w miejsce normy bezwzględnie wiążącej „alternatywnej” regulacji bez wyraźnie sprecyzowanej pod względem treści normy prawnej wynikającej z prawa międzynarodowego lub wprost z Konstytucji, ani nie wywołuje skutku derogującego normę prawną rangi ustawowej z krajowego porządku prawnego. Konstytucja RP nie przewiduje bowiem odstępstw w tym zakresie od związania sądów wynikającego z jej art. 178 ust. 1. W takim przypadku zaniechanie ustawodawcy nie usprawiedliwia przypisania sobie jego wyłącznej kompetencji normodawczej przez sąd.

10. Sąd Najwyższy przypomina, że również w świetle orzecznictwa TSUE granice tzw. wykładni zgodnej wyznaczają przede wszystkim ogólne zasady prawa, w szczególności zasada pewności prawa i braku retroaktywności, a przede wszystkim zakaz działania sądu *contra legem* rozumiany jako działanie prowadzące do naruszenia ustawy, tj. przepisów prawa krajowego (zob. np. wyroki TSUE: z 16 czerwca 2005 r., C-105/03, *Pupino*, pkt 47; z 4 lipca 2006 r. w sprawie *Adeneler i in.*, pkt 110; C-341/05, pkt 141; z 15 kwietnia 2008 r. w sprawie C-268/06, *Impact*, Zb.Orz. s. I-2483, pkt 100, 138; 23 kwietnia 2009 r. w sprawach połączonych od C-378/07 do C-380/07, *Angelidaki i in.*, EU:C:2009:250, pkt 199; z 4 stycznia 2012 r., *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 25; z 15 stycznia 2014 r.,

Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, pkt 39; z 19 kwietnia 2016 r., DI, C-441/14, EU:C:2016:278, pkt 32; z 7 sierpnia 2018 r., Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, pkt 40; z 19 września 2019 r., Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, pkt 61; z 27 marca 2019 r., Mariusz Pawlak, C-545/17, EU:C:2019:260, pkt 85; z 11 lutego 2021 r., M.V. i in., C-760/18, EU:C:2021:113, pkt 67),

11. Wreszcie należy wskazać, że wyrokiem z 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK ZU poz. 49/A/2021) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 4 ust. 3 zdanie drugie Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.) w związku z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2, ze zm.) w zakresie, w jakim Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nakłada *ultra vires* zobowiązania na Rzeczpospolitą Polską jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, wydając środki tymczasowe odnoszące się do ustroju i właściwości polskich sądów oraz trybu postępowania przed polskimi sądami, jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1 oraz art. 90 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i w tym zakresie nie jest objęty zasadami pierwszeństwa oraz bezpośredniego stosowania określonymi w art. 91 ust. 1-3 Konstytucji.

12. Przyjmując, iż z wyroku TSUE z 5 czerwca 2023 r., C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, w zakresie dotyczącym art. 26 § 2 u.SN wynikać miałby obowiązek pomijania tego przepisu przez Sąd Najwyższy, należałoby uznać, że obowiązek ten pozostaje wprost sprzeczny z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK ZU poz. 65/A/2022), w którym Trybunał uznał m.in., że art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w zakresie, w jakim – w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii – przyznaje sądom krajowym (sądom powszechnym, sądom administracyjnym, sądom wojskowym i Sądowi Najwyższemu) kompetencje do pomijania w procesie orzekania przepisów Konstytucji, jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji. Obowiązkiem bezwzględny każdego polskiego sądu, nie wyłączając Sąd Najwyższy, jest bezwzględne respektowanie obowiązków wynikających wprost z Konstytucji RP, jak również – na tej podstawie – wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego. Kierunek orzeczniczy, ignorujący

skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego wynikające wprost i samodzielnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, stanowi wyraz tzw. abuzywnego konstytucjonalizmu (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 października 2022 r., III CZP 88/22; z 7 grudnia 2022 r., III CZ 234/22), podważając fundamenty ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej. Sędzia ostentacyjnie i jawnie łamiący powyższe zasady konstytucyjne sprzeniewierza się złożonemu ślubowaniu (art. 34 § 1 u.SN, zob. postanowienie SN z 5 kwietnia 2023 r., I CSK 4868/22).

13. Jedynie na marginesie należy zauważyć, że w rozpoznawanej sprawie podstawą rozstrzygnięcia nie są przepisy prawa Unii Europejskiej, a tylko w tym zakresie dopuszczalna byłaby ocena wynikająca z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Tylko bowiem w tym zakresie można w ogóle odwoływać się do kryterium prawa do skutecznego środka odwoławczego w świetle norm traktatowych oraz Karty Praw Podstawowych UE (art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych). Nie znajduje podstaw prawnych ich analogiczne stosowanie w zakresie nieobjętym regulacją prawa unijnego niezależnie od tego, iż ich stosowanie stanowiłoby rażące i oczywiste naruszenie zarówno norm konstytucyjnych, jak i ustawowych.

14. Zgodnie z oczywistym założeniem konstytucyjnego porządku prawnego kompetencji organów władzy publicznej nie można ani domniemywać, ani przypisywać w braku wyraźnej normy prawnej (art. 7 Konstytucji RP). Wobec powyższego Sąd Najwyższy nie jest adresatem powyższego wyroku TSUE. Nie jest on bowiem organem, który ma wykonywać zobowiązanie międzynarodowe, a w ramach tego odmawiać stosowania prawa lub je reinterpretować, nawet jeżeli inne jest w tym zakresie stanowisko organu organizacji międzynarodowej (zob. postanowienie SN z 5 kwietnia 2023 r., I CSK 4868/22).

W ocenie Sądu Najwyższego zastosowania art. 26 § 2 u.SN w niniejszej sprawie nie wyłącza okoliczność, iż zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – mającą moc zasady prawnej – z 10 października 2024 r., III CZP 44/23, wniosek o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy oparty wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego nie wywołuje skutków prawnych, a w takiej sytuacji stosuje się *per analogiam* art. 53¹ §

2 i 3 k.p.c., jakkolwiek Sąd Najwyższy rozpoznający wniosek – także w składzie właściwym zgodnie z art. 26 § 2 u.SN obowiązany jest dokonać oceny, czy nie stanowi on wniosku, o którym mowa w tej uchwale. Nie można bowiem *a limine* przyjąć, że w każdym przypadku zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego dotyczy wyłącznie okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego.

Z tych względów, jako że Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych pozostaje zgodnie z ustawą wyłącznie właściwa w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku inicjującego niniejsze postępowania incydentalne, orzeczono jak w sentencji.

SSN Kamil Zaradkiewicz

ł.n

r.g.